

Miten käyttäjätunnus muodostetaan?

Jyrki Nykänen

Tietotekniikkaosasto

Yliopiston tietotekniikkapalvelujen käyttöön tarvitaan käyttäjälupa. Näitä on useita erityyppisiä eri tarpeisiin ja tarkoituksiin. Suurin osa lupiin liittyvistä käyttäjätunnuksista perustuu kahdeksan kirjaimen mittaisiin merkkijonoihin, joita käyttäjähallinnossa kutsutaan lempinimellä ”kasitunnukset”.

Käyttäjätunnus on koko järjestelmän sisällä yksikäsitteinen, enimmillään kahdeksan merkin pituinen merkkijono. Se on satunnainen, vaikka luonnin siemeneksi otetaan käyttäjän oma nimi. Tällä tavalla tunnuksista saadaan tutumman näköisiä ja helpommin muistettavia välttämällä käsittämätön ja tavalliselle ihmiselle vieras merkkipuuro.

Alustavat toimet

Kun käyttäjälle ensi kertaa valitaan tunnusta, rakennetaan lista mahdollisista ehdoista. Tästä valitaan ensimmäinen vaihtoehto, jota ei vielä ole kirjattu käyttäjätunnusrekisteriin.

Generoinnin pohjana käytetään käyttäjän etu- ja sukunimiä, joille tehdään muutama yksinkertainen muunnos. Ääkköset korvataan pisteettömillä versioillaan, *ä* korvautuu siis *a:lla*, *ö* *o:lla* ja niin edelleen. Etunimet lukuun ottamatta kutsumanimeä supistetaan pelkiksi alkukirjaimiksi ja kaksiosaisia etunimiä pyöritellään myös hieman. Sukunimistä poistetaan välilyönnit ja -viivat sekä mahdolliset etuliitteet, kuten *af*, *van den*, *von* ja vastaavat. Isot kirjaimet muutetaan pieniksi, käyttäjätunnushan esitetään aina pienaakkosin.

Kanoniset ehdokit

Kanonisia ehdokkeja tarjotaan ensimmäisenä uudeksi tunnuksiksi. Näitä ensisijaisia vaihtoehtoja on kullakin uudella käyttäjällä enimmillään neljä kappaletta:

- * Ensimmäinen on alustettu sukunimi.
- * Toinen on kutsumanimen alkukirjain, johon liitetään sukunimestä enintään seitsemän merkkiä.
- * Kolmas ja neljäs rakennetaan liittämällä sukunimen alkuun etunimien alkukirjaimet luonnollisessa järjestyksessä, sekä siten että kutsumanimen alkukirjain on ensimmäisenä.

Apumerkein muodostettavat

Siltä varalta, ettei mikään kanonisista ehdoista kelpaa, muodostetaan varalle joukko tunnuksia apumerkkien avulla. Kutsumanimen alkukirjaimen ja sukunimen väliin liitetään kukin apukirjain vuorollaan. Tällaisina käytetään yhdeksää suomalaisissa nimissä harvinaisemmin esiintyvää konsonanttia. Ajatuksena on lisätä syntyvän ehdokin ainutkertaisuutta, jotta yksiselitteisen tunnuksen valinta helpottuisi.

Pomminvarmat

Listaan lisätään vielä ehdokit, jotka saadaan liittämällä sukunimen alkuun kutsumanimen kaksi ensimmäistä merkkiä ja kukin apukirjain vuorollaan. Hännänhuipuksi muodostetaan joukko ehdokkeja siten, että kutsumanimen alusta poimitaan merkki kerrallaan piteneviä pätkiä ja nämä liitetään sukunimen eteen.

Tulevaisuus?

Nykyinen sukunimestä johdettuihin kahdeksanmerkkisiin käyttäjätunnuksiin perustuva järjestelmä on ollut käytössä kohta kymmenen vuotta. Vapaiden ”hyvien” kirjainyhdistelmien alati supistuva määrä on näköpiirissä oleva ongelma. Tilannetta pahentaa edelleen se, että monet viime vuosina

käyttöön otetut hallinnolliset järjestelmät mm. matkalaskujärjestelmä eivät salli tunnusten kierrätystä eli vanhoja käytöstä poistuneita tunnuksia ei voida ottaa uudelleen käyttöön. Jatkossa uusista käyttäjätunnuksista tulee tarvittavien lisämerkkien takia varsin kryptisen näköisiä. Käyttäjähallinnon piirissä on hahmoteltu ongelmaan useita erilaisia ratkaisuja, mutta mikään niistä ei vielä ole osoittautunut toteutuskelpoiseksi.

<BOX>

Esimerkki

Ehdokkialgoritmi luo seuraavat tunnusvaihtoehdot hypoteettiselle käyttäjälle *Ylä-Kumma, Ari Jani-Petteri*, jonka kutsumanimi on *Petteri*.

1.	ylakumma	<i>kanoninen ehdokki</i>
2.	pylakumm	<i>kanoninen ehdokki</i>
3.	apylakum	<i>kanoninen ehdokki</i>
4.	paylakum	<i>kanoninen ehdokki</i>
5.	pzylakum	<i>apumerkki z</i>
6.	pxylakum	<i>apumerkki x</i>
7.	pwylakum	<i>apumerkki w</i>
8.	pgylakum	<i>apumerkki q</i>
9.	pgylakum	<i>apumerkki g</i>
10.	pfylakum	<i>apumerkki f</i>
11.	pdylakum	<i>apumerkki d</i>
12.	pcylakum	<i>apumerkki c</i>
13.	pbylakum	<i>apumerkki b</i>
14.	pezylaku	<i>kutsumanimi + apumerkki + sukunimi</i>
15.	pexylaku	<i>kutsumanimi + apumerkki + sukunimi</i>
16.	pewylaku	<i>kutsumanimi + apumerkki + sukunimi</i>
17.	peqylaku	<i>kutsumanimi + apumerkki + sukunimi</i>
18.	pegylaku	<i>kutsumanimi + apumerkki + sukunimi</i>
19.	pefylaku	<i>kutsumanimi + apumerkki + sukunimi</i>
20.	pedylaku	<i>kutsumanimi + apumerkki + sukunimi</i>
21.	pecylaku	<i>kutsumanimi + apumerkki + sukunimi</i>
22.	pebylaku	<i>kutsumanimi + apumerkki + sukunimi</i>
23.	peylakum	<i>kutsumanimi + sukunimi</i>
24.	petylaku	<i>kutsumanimi + sukunimi</i>
25.	pettylak	<i>kutsumanimi + sukunimi</i>
26.	petteyla	<i>kutsumanimi + sukunimi</i>
27.	petteryyl	<i>kutsumanimi + sukunimi</i>
28.	petteriy	<i>kutsumanimi + sukunimi</i>

</BOX>